

26.02.2016

Maakuntien valtion rahoituksen riittävyyden arviointi

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut työryhmän valmistelemaan maakuntien valtion rahoituksen riittävyyden arviointia.

Toimikausi

1.3.2018 – 31.5.2019

Tausta

Maakuntien rahoitusta koskeva sääntelykokonaisuus muodostuu maakuntien rahoituslakia sekä erinäisiä maakuntalain säännöksiä koskevista ehdotuksista (HE 15/2017 vp ja HE 57/2017 vp).

Maakuntien talouden ohjauksesta ehdotetaan säädettäväksi maakuntalaissa. Julkisen talouden suunnitelma kokoaa hallituksen julkista taloutta koskevan päätöksenteon. Suunnitelmassa hallitus tarkastelee julkista taloutta kokonaisuutena ja tekee linjauksia, jotka muodostavat myöhemmälle lainsäädännön ja valtion talousarvion valmistelulle pitävän perustan. Maakuntalain 11 §:n mukaan julkisen talouden suunnitelma sisältää maakuntien taloutta koskevan osan, jossa arvioidaan rahoituksen riittävyyttä maakuntien tehtävien hoitamiseen kokonaisuutena ja maakunnittain (rahoitusperiaate).

Julkisen talouden suunnitelmassa tapahtuvan valtioneuvoston päätöksenteon tueksi ja maakuntien taloudellista ohjausta varten on valtion ja maakunnan välinen neuvottelu (maakuntalaki 13 §). Tavoitteena olisi varmistaa erityisesti kustannuskehityksen hallintaa maakunnissa. Neuvottelua varten kukin maakuntien tehtävien ohjaamisesta vastaava ministeriö valmistelee toimialansa tehtävien ja kustannusten arvioinnin, jotka täydentävät maakuntien tilanteesta taloutta ja toimintaa koskevan tilasto- ja muun seurantatiedon perusteella muodostuvaa kuvaa.

Maakuntien rahoituksesta on ehdotettu säädettävän maakuntien rahoituslailla. Rahoitus tulee perustumaan lähes täyteen valtionrahoitukseen. Valtionrahoituksen lisäksi maakuntien tulonlähteitä ovat asiakas- ja käyttömaksut sekä myyntitulot.

Maakuntien rahoituslakiehdotuksen 6 §:ään sisältyy säännökset valtion rahoituksen vuosittaisesta tarkistamisesta. Ehdotettujen säännösten tarkoituksena on turvata maakunnille riittävä rahoitus niille annettujen tehtävien hoitamiseen, mutta samalla hillitä maakuntien kustannusten nousua ja ohjata maakuntia tarvittaessa sopeuttamaan toimintojansa. Tämän varmistamiseksi säännöksiin sisältyy niin kutsuttu kustannusten kasvua

hillitsevä rajoitin. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon perustuvia kustannuksia otetaan kuitenkin huomioon rajoittimen ylittävältä osin, jos välttämättömien peruspalvelujen saatavuuden turvaaminen sitä edellyttää (6 § 3 ja 4 mom).

Sekä rahoituslakiehdotuksen 6 §:ään että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiehdotuksen 30 §:ään (HE 15/2017 vp) sisältyy säännökset siitä, miten peruspalvelujen saatavuutta ja rahoituksen riittävyyttä arvioidaan. Arviointi tarpeesta rajoittimen ylittävien kustannusten huomioon ottamiseen tehdään julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousarvioesitystä valmisteltaessa. Arviointi perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiehdotuksen 30 §:ssä tarkoitettuun sosiaali- ja terveysministeriön selvitykseen ja muihin julkisen talouden suunnitelmaa tai valtion talousarvioesitystä valmisteltaessa käytettävissä oleviin maakuntien talouden tai palvelujärjestelmän tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin. Sosiaali- ja terveysministeriön laatiman selvityksen pohjana käytetään maakuntien taloutensa tilasta laatimia vuosittaisia raportteja, aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaan perustuen laatimia vuosittaisia raportteja palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen edellä mainittuihin raportteihin perustuvia asiantuntija-arviota palvelujärjestelmän toimivuudesta.

On mahdollista, että rahoitus muodostuu riittämättömäksi joissain tilanteissa vain yksittäisten maakuntien kohdalla, jolloin rahoituslain 6 § ei tule sovellettavaksi. Rahoituslakiehdotuksen 8 §:ään sisältyy säännökset yksittäisen tai yksittäisten taloudellisissa vaikeuksissa olevien maakuntien tukemisesta. Säännösten perusteella maakunnalle voitaisiin myöntää valtion lyhytaikaista lainaa tai valtiontakaus maksuvalmiusongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi sekä valtionavustusta pidempikestoissa ongelmissa. Lakiehdotuksen 7 §:n nojalla maakuntien rahoitusta voitaisiin tietyissä tilanteissa korottaa harkinnanvaraisesti hakemukseen perustuen.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on:

- 1) arvioida sote- ja maakuntauudistuksen kustannus- ja vaikuttavuustiedon kehittämistyössä valmisteltujen mittaristojen ja muiden käytettävissä olevien välineiden ja tietojen hyödynnettävyyttä rahoituksen riittävyyden arvioinnissa sekä määrittää arviointiprosessissa käytettävät keskeiset mittarit;
- 2) selvittää erityisesti perustuslakivaliokunnan- ja oikeus- ja laillisuusvalvontakäytäntöön perustuen perusoikeuksien toteutumisen ja toisaalta perusoikeuksien vaarantumisen rajankäynnin määrittelyä sekä tämän perusteella valmistella yleispäteviä kriteereitä maakuntien rahoituslain 6 §:ssä tarkoitettuun arviointityöhön;
- 3) valmistella prosessikuvaus valtion rahoituksen kokonaistason riittävyyden arvioinnista. Kuvauksessa tulee määritellä eri toimijoiden roolit ja huomioida arvioinnin suhde julkisen talouden suunnitelman ja valtion talousarvion valmisteluun sekä valtioneuvoston maakuntien ohjauksen

vuosikelloon. Lisäksi kuvauksessa tulee arvioida valtion ja maakuntien käytettävissä olevia toimia maakuntien rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi.

4) arvioida valtion rahoituksen kokonaistason korottamisen (rahoituslain 6 §:n 3 ja 4 momentti) sekä yksittäisten maakuntien tukemisen (7 ja 8 §) soveltamistilanteiden keskinäissuhteita ja tarvittavilta osin huomioida näihin liittyvät valmistelu- ja aikataulutarpeet kohdassa 3 tarkoitettussa kuvauksessa.

Työryhmän tulee toimia vuorovaikutuksessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen arviointitehtävän valmistelun sekä maakunta- ja sote-uudistuksen maakuntarahoitus –valmisteluryhmän kanssa. Työryhmä saattaa havaintonsa ja työnsä tulokset tarpeen mukaan maakunta- ja sote-uudistuksen projektiohjausryhmän ja virkamiesohjausryhmän tietoon ja käytettäväksi.

Organisointi

Puheenjohtaja

Budjettineuvos Virpi Vuorinen, Valtiovarainministeriö/budjettiosasto

Varapuheenjohtaja

Hallitusneuvos Eeva Mäenpää, valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto

Jäsenet

Budjettineuvos Päivi Salo (1.6.2018 alkaen), varajäsenenä budjettineuvos Jenni Kellokumpu, valtiovarainministeriö, budjettiosasto

Finanssiasiantuntija Jukka Hytönen, varajäsenenä finanssiasiantuntija Annaliisa Kotilainen, valtiovarainministeriö, kansantalousosasto

Neuvotteleva virkamies Ville Salonen, varajäsenenä erityisasiantuntija Miikka Vähänen, valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto

Johtaja Pasi Pohjola, varajäsenenä erityisasiantuntija Päivi Hämäläinen, sosiaali- ja terveysministeriö, sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausosasto

Neuvotteleva virkamies Susanna Grimm-Vikman, varajäsenenä neuvotteleva virkamies Antti Väisänen, sosiaali- ja terveysministeriö, johdon tuki -yksikkö

Pysyvät asiantuntijat

Tutkimuspäällikkö Juha Honkatukia, varalla tutkimuspäällikkö Timo Seppälä, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

Lakimies Leena-Maija Vitie, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Hankejohtaja Ilari Soosalu, Uusimaa 2019, varalla muutosjohtaja Marjukka Manninen, Pohjois-Pohjanmaan maakunta- ja sote-uudistus

Sihteerit

Budjettineuvos Tero Tyni (15.3.2018 alkaen), Valtiovarainministeriö, budjettiosasto

Erityisasiantuntija Erkki Papunen, valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto

Työryhmä voi lisäksi kuulla työssään tarvittaessa myös muita ulkopuolisia asiantuntijoita ja sopia muista työjärjestelyistä.

Työryhmän työ tehdään virkatyönä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

 Martti Hetemäki

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

 Hannu Mäkinen

Jakelu

Työryhmän jäsenet

Tiedoksi

Valtiovarainministeri Petteri Orpo
 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
 Valtiosihteeri Risto Artjoki
 Erityisavustaja Matias Marttinen
 Erityisavustaja Matias Hilden
 Valtiosihteeri kansliapäällikkönä Martti Hetemäki
 Alivaltiosihteeri Päivi Nerg
 Valtiovarainministeriö/budjettiosasto
 Valtiovarainministeriö/kansantalouselosasto
 Valtiovarainministeriö/kunta- ja aluehallinto-osasto
 Sosiaali- ja terveysministeriö
 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
 Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
 Maakuntauudistuksen muutosjohtajaverkosto/ Aija Tuimala